

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-, OKTATÁSÜGYI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

A MAGYAR TANITÓK OTTHONÁNAK, A TANITÓK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK ÉS A BUDAPESTI TANITÓTESTÜLETNEK
HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szombaton.

Előfizetés: Egy évre 12 korona. Félévre 6 korona. Negyedévre 3 korona.

Kiadótulajdonos: A Magyar Tanítók Otthona Budapest, VIII,
József-körút 8. szám.
Ide küldendők az előfizetések.

Kiadóhivatal: Budapest, VII, Óvoda-utca 22. szám.
Lapreklamációk és hirdetésre vonatkozó közlemények ide
küldendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ: **SZABÓ BUGÁTH LÁSZLÓ** Budapest, VII, Damjanich-utca 34. szám.

Történeti tanulságok.

Mindenek előtt álló első szavunk *Péterfy* Sándorhoz szóljon. Nemesak ez a lap, nemesak a fővárosi tanítók, hanem az egész magyar tanítóság köszönete illeti meg őt azért a szép és jelentős, történeti tanulmányáért, amely »Lapunk alapítójáról« szerény cím alá rejtőzve, lapunk megelőző négy számában megjelent. Aki elővasta, bizonyosságot tehet a mellett, hogy nem *egy ember* életműködésének rajzáról van itt csupán szó, hanem *korrajzról*; egy minden tekintetben emlékezetes és nevezetes kornak hű festéséről, amelyből történeti tényekben rejlő tanulságok beszélnek úgy nekünk, mostani nemzedéknek, mint az utánunk következőknek.

Arról az időszakról van szó, amikor a hosszas idegen uralom a magyar nemzeti és magyar társadalmi életet minden életműködésében ha letörtté nem is, de szárnyaszegetté tette. Amikor e hazában minden, de minden társadalmi erő oldott kéve gyanánt elszórtan, rendezetlenül és rendetlenül hevert a közélet letarolt mezőin. A költő mondása illet rá: »Temetetlen fekszik ott, ahol elhulla.« A nemzet legjobbjai összeségének, sőt az egész nemzetnek, a társadalom minden rétegének megfeszített erejére volt szükség, hogy a nemzeti és társadalmi életnek ezekből a roncsolataiból kulturállam, kulturtársadalom teremődjék.

S a történeti tényeknek abból a rajzából, amit *Péterfy* Sándor ecsetelt, történeti igazságképen emelkedik ki az a tény, hogy e züllött állapotok között a magyar tanítóság tért legelsőnek önmagához; az együvé tartozók társadalmi szervezkedésének tudatára legeslegelsőnek a magyar tanítóság ébredett. »Pesti tanítók«-nak számra kicsiny, de hazafiúi köteleességérzetben erős csoportja az első e hazában, amely országos szervezkedést indít, amikor a társadalom minden más rétege még tétlenül, tehetetlenül, kábultan, a tenni valók iránt teljes tájékoztatlansággal fölülről várja a manna-t az újjászületésre.

Ami tanulság ebben a nagy tényben rejlik, arra büszke lehet mindenkoron a magyar tanítóság. És okulhatnak azok a tényezők, akik sajnálatos korlátoltsággal nem vették észre a tanítóság társadalmi szervezkedésre való

törekvésének nagy jelentőségét; nem értették meg a társadalmi osztályok önnön erejükből való megújulásának nagy fontosságát; s nem bírván belátni annak a gondolatnak a nagyszerűségébe, hogy első sorban az a tanítóosztály álljon a társadalmi szervezethez erős alapzatára, amely számánál, helyzeténél, hivatásánál fogva alakítólag hathat a néptársadalom helyes, egészséges, erőteljes fejlődésére: a helyett, hogy ezt a szervezkedést, ezt az önerejéből való megújulást támogatták volna, annak lépten-nyomon gáncot vetettek s megvalósulását mind a mai napig megakadályozták. A meggyőződés erejével hisszük és valljuk, hogy — ha a magyar tanító-osztálynak a kiegyezést követő pillanatokban megindult mozgalma az országos szervezkedésre azonnal megvalósul, s az egymást követő évtizedek ezt a maga lábán szervezkedett tanítói társadalmat önbizalmában, befelé és kifelé ható erejében, tekintélyében megizmosítják — a magyar nép társadalmi életfejlődése más irányt vett volna, s ma sokkalta kevesebb volna az orvoslást váró társadalmi baj.

Ha szánó mosollyal fogadják az ilyen vélekedést a tanító és tanítóság hatását nagyon lekicsinylő tényezők (fent és alant), a mi válaszuk ez: ne lebegjen előttetek a tervszerűen erőtlenségben hagyott mai tanítóság; az alkotó-, a teremtő-képességet ne a guzsban tartott ember fonnyadt tagja szerint mérlegeljétek; hanem mérlegeljétek azt a munkaerőt, amit annak a guzsba kötöttnek szabadon hagyott, szabadon fejlődött, önálló munkában szabadon izmosult karjai végezhetek *volna*.

Ezt a tanulságot ha megjegyzi s intelmét — általános nagy érdekből — megszívleli és követi *mindenki*, a jövő még sokat korrigálhat abból, amit a múlt elhibázott.

A másik nagy tanulság a *Péterfy* Sándor által festett történeti tényekből lapunkra, a Népinevelők Lapjára vonatkozólag jegyezhető meg.

Sajtóügyünk általában véve is nagyon kedvezőtlen volt az időben. Nagy napi lapjaink legnagyobb része jóval későbbi keletű. Társadalmi lap alig egy-kettő tengődött itt-ott az országban. Tanügyi lap, ami volt, felekezeti érdekeket, jobban mondva a felekezeti hatóságok érdekeit szolgálta. Az első tanügyi sajtó-organum, amely

azzal a céllal bontott zászlót, hogy a helyi érdekek és szűkebb szempontok nyugtát, békóját lerázva, az általános magyar nemzeti népoktatásügy nagy érdekeinek legyen ütegyengetőjévé s a magyar tanítóság szellemi és társadalmi erejének gyűjtő-kaptárává: ez az első tanügyi lap a — Népnevelők Lapja volt.

Megérthette, aki eddig nem tudta is, hogy ez a lap kezdettől fogva a tanítóság szócsöve kívánt lenni. Megtudhatta mindenki, hogy ez a lap sohasem akart lenni egyszerű »egyleti értesítő«, aféle helyi érdekű »lapocská«, amelynek szűk korlátok közé szorított feladata, hogy egy-egy »egyesület« vagy »intézmény« belső ügyeit nyomdafestékekkel is megörökíteni. Hanem általános nagy célok szolgálatára alakult, hogy az országos szervezkedésre törekvő tanítóságot kitarotán, szakadatlanul *cselekvésre* buzdítsa, a közös célú cselekvések sokaságában az összetartozóságnak, egységnek iránytűje legyen, a nemzeti népkultúra művelésének nagy munkájában minden tanítónak, akinek mondani valója van, a szabad véleménynyilvánításra, szabad beleszólásra teret biztosítson. Szóval: a Népnevelők Lapja a magyar tanítói törekvések olyan organumaként létesült s állott fenn mindig, amelyre a tanítóságon kívül semmi más tényező befolyást, irányítást ne gyakorolhasson.

Hogy milyen nagyfontosságú s mélyre nyúló volt a lapnak *ilyen* célja, semmi sem bizonyítja jobban annál a — tanítók részéről csak sajnálatosnak mondható — ténynél, hogy ettől a — teljesen tanítói kézben lévő — szabad sajtóorganumtól még az a szabadgondolkodó nagy Eötvös is aggodalommal töltődött el. Nagyon szo-

katlan volt még akkor nálunk az a gondolat, hogy egy-egy »alsóbb rendű« társadalmi osztálynak, amilyen az »iskolamesterek« osztálya, saját befolyásuk alatt levő lapja, pláne országos lapja legyen. *Ebből veszedelem is lehet!*

Jól jegyezzük meg azt a történeti tény, hogy a Néptanítók Lapja, melynek első száma 1868. február 6-án jelent meg s amelyben a vezető cikket maga b. Eötvös József írta, abból a célból indított meg a kormány költségén s küldetett meg ingyen minden tanítónak (névre címezve), hogy elejbe vágjanak a tanítóság szabad erejére támaszkodó Népnevelők Lapjának s annak hatása megakadályoztassék vagy legalább ellensúlyoztassék. Nemcsak arra volt kész a közoktatási kormányzat, hogy minden tanítónak olyan nyelven küldje a lapot, amilyenen kívánja; de még a Népnevelők Lapja egyik alapítóját és vezérmunkását is elparancsolták ettől a laptól a hétnyelvű, ingyenes kormánylaphoz.

Ezek történeti tények s hogy mindez így történt, abból a következtetést a tévedhetés kizártnak tartásával lehet levonni.

A Népnevelők Lapja célját olyan nagy jelentőségűnek ítélték, hogy annak kivételét — kormányhatósági befolyás, tehát ellenőrzés nélkül — nem tartották a tanítóság kezében hagyhatónak. S valóban igazuk volt az alapgondolatot, a cél nagyságát illetőleg. Mert ha az ingyenes kormánylap meg nem indul s az egymással érintkezést kereső és szervezkedésre vágyó tanítók körében a szabad, független Népnevelők Lapja terjed el tíz-meg tízezer példányban, a hatás csudákat művelhetett

TÁRCA.

Egy csók miatt...

Egyszer voltam szerelmes életemben; akkor is póruljártam. Beleszerettem a XXI. századba és... feleségül vettem.

— Mindnyájunkat érhet baleset! — mondja Herczeg Ferenc.

— Ilyen baleset minden tanítóembert érhet! — mondom én, még pedig minden szerénység nélkül és a legnagyobb merészséggel, mert bizakodom Alfában. Alfa ugyanis bármely pillanatban be tudja bizonyítani, hogy ez nem plágium.

A baleset akkor történt velem, amikor a szerkesztők a legidegesebbek.

Mikor legidegesebbek a szerkesztők?

Tavaszkor, mert a nyakukba zúdul a fűzfafirkák lavinája.

Gigit is (mert ő a XXI. század) homlokon csókolta a tavaszi múzsa.

Dialógot írt. E dialóg arról nevezetes, hogy — mi — ketten szerepelünk benne: én meg Gigi. Azután meg arról is, hogy Gigi teljes elégtételt szolgáltat nekem a hetedik nagyhatalom egy Zimmer-izű kritikájáért.

Győződjenek meg róla!

***

Dialóg. A feminizmustól az okkultizmusig.

(A beköszöntő XXI. század Lotte jelmezében ül egy szecessziósan faragott kőkoloszsuson, melyre törökös tamgákkal és szittyá betűalakokkal — »Itt nyugszik a XX. század!« — van felróva. Koronként szeméhez emeli nyelesszemüvegét és gyönyörködik a körülötte derengő diszkrét lilafényben. Lágyan zsongó zene hallatszik.)

XXI. század (cipősarkával az idomtalan kódarabon dobolva): Chevalier de Dér!... a szecesszió eme legújabb remekére mondhatom, hogy maga határozottan megfeledkezett arról, miszerint a hetedik nagyhatalom: — a nők. (Nyelesszemüvegével a fejére koppint.) Hová lettek dicső fürtei?

Dér (sóhajjal): Kigyomlálták a feminizmus lelkes hívei.

XXI. század (szkeptikus mosolylyal): Szavamra, ez érdekes! A XX. század egy megkopasztott antifeministája!... tanúlság örök időkre s különösen nekem, a XXI. századnak. Szerencsétlenségemre maga, a megcsontosodott tagadás, örökségül maradt a nyakamon, mivel vitatkozás nélkül egy század sem lehet meg. Hiszen Lessing is azt mondja: — Az emberek még semiben sem egyeztek volna meg, ha semmi felett sem vitatkoztak volna! — Hát már most térdre, chevalier de Dér és zengje el, hogy mit kezdjek magával?...

Dér (térden): Oh madame, ragyogó XXI. század! Tagadással kell kezdenem, amivel a múltat is kezdtem és befejeztem. Nem voltam és nem is leszek antifeminista, mert a múlt század idejében is csupán a feminizmus ferdeségeit ostoroztam. Hitem szerint épen ezek akadályozták az eszme megvalósulását. Félreértettek... A feministák azután tovább küzdöttek a jogokért és az önálló társadalmi állásért, az antifemi-

volna. De nem volt igazuk abban a feltevésben, hogy a »befolyásolatlan«, »ellenőrizetlen« szabad fejlődés aggodalmat kelthető lett volna. A magyar tanítói szellem szabad megnyilatkozásától senkinek sincs oka tartania, aki egyáltalában respektál magyar nemzeti, magyar társadalmi, magyar kulturális törekvéseket. A magyar tanítóság — mint életfolyamatok szakadatlan láncolata bizonyítja — még akkor is a természetes fejlődés örök törvényeinek hódol, akkor is általános nagy érdekek szolgálatában áll, amidőn a saját osztályérdekei szabad érvényesülésének kívánja a szabad levegőt. Aki ennek az ellenkezőjét hiszi, az pokoli sötétségbe van burkolózva; mert vélekedését történeti tényeknek s lélektani igazságoknak morzsája sem támogatja.

A tanítói szellem szabad nyilatkozása iránt táplált aggodalmak alaptalan, sőt igaztalan voltát különben legkézzelfoghatóbban cáfolja magának e lapnak negyven éves multja. Ezt a multat végig vizsgálhatja a legszigorúbb birói szem, akár nagyítóüveggel is. Birói elfogultlanságot feltételezve, nem győződhetik meg másról, mint arról, hogy a Népevelők Lapja soha senki kezében, egy pillanatra sem vált »hecc-lap«-pá. Voltak erőteljesebb és csendesebb időszakai. Kritikát gyakorolt állandóan; néha erősebbet, néha lanyhábbat. A sokat firtatott »színvonal«-nak — mint általában véve az irodalmi, társadalmi, nemzeti közéletének is — voltak hullámzásai, emelkedései és esései; de az soha sem volt, hogy ez a lap mások személyének, tisztességének, erkölcsi javainak, igazságának károsításáért a tisztességes sajtót védő törvény korlátaiba beleütközött volna; és az sem

volt soha, hogy ez a lap hűtlenné vált volna tradíciójához s a tanítói igaz érdekek szolgálatának cserben hagyásával ez érdekek ellenfeleihez szegődött volna.

Akik a tanítói közélet szabad fejlődésének okos mérsékletében kételkednek, vagy akik a szabad fejlődés e szabad organumának szellemi és erkölcsi értéke felett mérlegeléseket óhajtanak végezni: azok ne feltevésekből, egyéni izlésekből induljanak ki, illetőleg ne kiválogatott »szemelvények«-kel bizonyítgassanak; hanem ezekből a nagy körvonalú tényekből keressék a történeti igazságokat — bizonyítékul egy elfogulatlan ítélkezéshez.

Mindezek elmondása pedig szükségessé vált azért, hogy önmagától előtérbe lépjen a másik nagy, történeti tanulság:

A Népevelők Lapja a maga szabad, független irányával kezdettől fogva szálla volt azok szemében, akik nem biznak a tanítóság nagykorúságában s ezért még a nem hivatalos, hanem egészen magán vagy társadalmi törekvéseiben is gyámkodó befolyás alatt igyekeznek tartani. Hogy ez a felfogás még most sem szűnt meg, biznyság rá a még mindig fentartott, ingyenes kormánylap, mint a megindulóban volt Népevelők Lapjának »felülről jövő világosság«-ot szállító ellenlábasa. Nem akarjuk mi e történeti tények felidézésével azt a másik lapot vagy annak embereit bántani; ők nem tehetnek arról, hogy a rendszer, melynek kereteit készen találták, a történeti igazságok világánál olyan, amilyenek most bemutatjuk. Csak ezt a végső tanulságot akarjuk feljegyezni:

Akik — tanító létükre — a Népevelők Lapja er-

nisták pedig védtek évezredes álláspontjukat. A küzdelem az antifeministák vereségével végződött. Mondhatom ez ormótlan kódarabra, hogy az alatta nyugvó XX. század ugyancsak bőkezűen bánt a meglepetésekkel. A feministák a diadal mámorát még ki sem heverték...

XXI. század (közbeveg): És lady Oberdean eddig korlátozott internacionális női szövetsége megkezdte széleskörű munkásságát.

Dér (feláll): Bocsánat madame! a térdem szörnyen bizsereg. Tagadom ezt a munkásságot is, mert a feministák legutóbb két táborra oszolva, egymással tűztek össze s így ott vannak, ahol voltak egy századdal előbb. A vívmányuk megegyezik azzal az ismert három pontos egyiptomi törvénnyel, hogy: 1. Asszonyaink szabadon járhatnak, kelhetnek. 2. De saru nélkül nem hagyhatják el a házat. 3. Sarut pedig nem vehetnek.

XXI. század (gúnyosan): Tehát ezt tekinti a XX. század pointjának? Jegyezze meg kedves barátom, hogy minden század idejében átlag négy emberöltő küzdhet egy eszméért. Az emberek pedig az ilyen eszméért folytatott küzdelemben sohasem elégszenek meg a csattanókkal, hanem vagy diadalra juttatják az eszmét, vagy elbuknak az eszmével együtt. En az emberiség feminista törekvéseit diadalhoz akarom juttatni, ezért hát a dologra!... a dologra!... Chevalier de Dér. Halljam a programját a megtestesült tagadásnak.

Dér (a lehető legszögletesebb meghajlással): Ohaja szerint madame! A feminizmus a mostani válságos helyzetében nem mutat valami csillogó képet és ezért bámulatba ejt, hogy magában is megvan a szekta-alapítók ama közös és megszokott gyarlósága, hogy nem tudnak

kételkedni annak megvalósulásában, amit hasznosnak és üdvösnek gondolnak. Pedig a szekta-alapítók fölvetett eszméi és az eszme megvalósításáért folytatott küzdelmeik eredménye, messze elmaradt a kitűzött céltól. Ennek pedig nem az az oka, mintha a férfi nem akart volna osztozni hatalmán az asszonnal, hanem a feminista apostolok elágazó és homlokegyenest ellenkező véleményei. Különben leghathatósabbban igazolják ezt maguk az apostolok...

(Int a kezével. A zene hirtelen elhal. A diszkrét lilafényt hatalmas felhőgomolyok nyomják el. Egy szemkápráztató villanással ketté válik a felhőkárpit és elősuhognak a feminizmus apostolainak szellemei.)

Marguerite szelleme: Első és főfeltétel, hogy a nő anya legyen. Másodsor, hogy egyenes testtartását a fűző ne gátolja. Harmadsor, táplálkozzék jól. Negyedsor, mértéketlenül üzzön egy kis ártatlan sportot. Ötödször, az igazi nő gondolkozzék és cselekedjék szabadon, de mindig tudatában legyen annak, hogy mi a kötelessége, felelőssége és mik a jogai.

Dér (napoleoni állásban): Dicső szellem, elég. A XX. század asszonyai tökéletesen megértették magasztos eszméidet. Az első és legfőbb tétele eredménye ez volt: Csak az a nő lehet igazán jó anya, akinek nincsen gyermeke. A második: Az ájulásig befűzve tartottak felolvasásokat és dörgő szónoklatokat a kínai asszonylábak elnyomorítása ellen. Az utolsó: Szabadon gondolkodtak és cselekedtek, csakhogy állandóan zavarban voltak kötelességükre, felelősségükre és jogaikra nézve.

Capus szelleme: A feminizmus eszméinek megvalósítására csakis tökéletes asszony vállalkozhatik. Ha egy-

kölsi hitelét igyekeznek gyengíteni (bármilyen oknál fogva és bármilyen címen) azok — tudva vagy öntudatlanul, akarva vagy nem akarva — annak a (még mindig fennálló) rendszernek tesznek szolgálatot, amely a tanítói közélet szabadságát károsnak, veszélyesnek, tehát megakadályozandónak, a tanítók gyámság alatt tartását állami és társadalmi szükségletnek, tehát fentartandónak, sőt fejlesztendőnek vélik.

Míthogy pedig mindegyik felfogásnak lehet valaki becsületes meggyőződéssel, egészen önzetlenül híve: ide vagy oda húzzon hajlamunk, valljon színt mindenki őszintén. De attól őrizkedjünk, hogy szavakkal a szabad irány hívének hirdetvén magunkat, tetteinkkel ez iránynak leghatalmasabb eszközeit igyekezzünk hatástalanná tenni.

Bizonyos lehet benne mindenki, hogy az a Népevelők Lapja, amely anyagi erő nélkül is meg tudta tartani helyét az elsők között, »szinval«-ban csodákat mivelne, ha neki állna rendelkezésére az az anyagi erő, amit hajdanában épen az ő ellensúlyozására (vagy tán épen letörésére) vettek igénybe.

Különösen indokolatlan a tekintély csorbitására most közremunkálni, amidőn az anyagi megerősödésen épen azért munkálkodnak, hogy ez alapja legyen a »nívó« emelkedésének is.

általán lenne a világon egy igazán tökéletes asszony, annak földi exisztenciája teljesen lehetetlen lenne. A nők minden hatalma és jóhíre természetük sokféleségében, sőt épen tökéletlenségükben rejlik...

XXI. század (keskeny, fényeskörmű mutatoujjával tiltakozva int): El a szemem elől, eszeveszett optimista. Kába szatirád idegessé tesz.

Dér (fauni mosollyal): Lám, Capusnak is kopasz a feje...

XXI. század (indulatosan): Elég volt! Halljuk a nőapostolokat!...

Hedvig Dohm szelleme: Ha körültekintünk és látunk tétlenül ülő leányokat, házasságba kényszeredett boldogtalan asszonyokat, özvegyeket, akik rokonaikra, vagy fiaikra vannak szorulva, akkor értjük meg a nőt. Az ilyen nők egész életükön át bánják, hogy nem szereztek szakképzettséget, melynek révén önálló társadalmi állást biztosíthattak volna maguknak és büszkeségük lázadó, hogy mindig és mindenben a férfira vannak utalva... (Ellebeg.)

Ellen Key szelleme: Én a feministák mérsékelt táborához tartozom és így számolok az asszonyi természettel. Nem hiszem az asszonyt minden olyan munkára képesnek, amire a férfi is igen sokszor csak kényszerűségből vállalkozik. Ezért főeszmém a szerelem és a házasság reformálása. Nézetem szerint minden modern nőnek kötelessége minden képességet a lehető legmagasabb fokig fejleszteni. A nőnek univerzálisnak kell lennie, hogy ezer életlehetősége legyen és hogy száz lelki világban éljen egyszerre... (Továbbibben.)

Dér: Madame! Azt hiszem, ennyi elég állításom iga-

Még néhány észrevétel az új tantervhez.*

Irtta: Lederer Ábrahám.

Tartalom: I. Bevezetés. II. A tanterv előnye. III. A tananyag mennyisége. IV. A testi nevelés. V. Az ápolás, az óvás az elszoktatás. VI. A gyógypedagógia, a társadalmi pedagógia, a nemzetgazdászattan. VII. A cselekvés. VIII. A vallás mellett az erkölcstan. IX. Az összehasonlítási tehetség. X. A gyermek-energia. XI. A kezdeményezés. XII. Befejezés.

I. Az 1897. évi március 4-én volt szerencsém a budai tanító-egyesület közgyűlésén »A népiskolai tanterv revíziójához« című előadást tartani, mely a »Népevelők Lapjában« cikkekben és későbbben mint külön lenyomat megjelent; az 1899. évben a »Népevelők Lapjában« ismét közöltem néhány cikket a következő cím alatt: »Néhány szerény észrevétel az osztott népiskola tantervjavaslatához« és az 1900. évben küldöttem a Néptanodának »Az osztatlan iskola tantervkérdése« című értekezést, mely szintén mint külön művecske a Wodianer F. és fiai könyvkiadó cégnél kapható; végül mult év október hóban még irtam az »Észrevételek a jelenlegi új tantervhez« c. cikket a »Néptanítók Lapja« számára és »Az embertan és az erkölcstan az új tantervben« c. értekezést a Néptanoda számára.

Míndezt bátorokdtam most előre bocsátani, de nem hiúságból, becsvágyból, hanem azon célból, hogy tények által bizonyítsam, miszerint sok évi tapasztalataim és elméleti tanulmány feljogosítanak engem oly kitűnő pedagógiai irodalmi munkához, mint a mult évben a magas miniszterium által kiadott tanterv, szerény véleményemet nyilvánítani.

II. De ne gondolják, hogy a gáncs, a megrovás vágya indított engem ezen előadás tartására, mert sajnos, van-

* Felolvosta a szerző a Budapesti (budai) tanítóegyesület f. é. január 18-án tartott közgyűlésén.

zolására? (Int a kezével. Ismét diszkrét lilafény dereng és újból lágyan zsongó zene hallatszik.)

XXI. század (kihívóan): Csak azon csodálkozom, hogy maga a született gáncs, Dohm vagy Ellen Key szónoklatát nem kritizálta?

Dér (tar koponyáját simogatva): Tapasztalásból tudom, hogy elsőnek kell lennie a hallhatatlan udvariasságnak és csak azután következhetik a gáncs, egyszersmind programom befejezése is. Akár a férfi, akár a nőapostolok különböző nézeteit hasonlítjuk össze, az eredmény az, hogy a feminizmus eszméje tapogatódzás a sötétben. Már pedig egy eszme, amely felvillanva, a homlokegyenest ellenkező vélemények miatt századok alatt nem tudott diadalra jutni, holott ebben már igazán semmi sem gátolta, egy fénysugár, mely a homályon átdereng ugyan, de nem ragyog s világosságot nem áraszt: az nem egyéb, mint — okkultizmus, — amely sokat és egykor talán mindent megmagyaráz. Ajánlom tehát a feminizmus helyett...

XXI. század (közbevág): Sózza be az okkultizmusát! (Hirtelen feláll és izgatottan igazítja a korhú bábé-kalapját.) Szerencséje chevalier de Dér, hogy közelít a perc, amikor hivatalosan is bemutatnak, mint beköszöntő XXI. századot. Addig is, míg újból találkozunk, vegye tudomásul, hogy csak azért is feminizmus!... Asszonyaim felújítják majd Zimmer tanár elméletét, ... azután általános műveltség, szakképzettség, háziasság... (A diszkrét lilafénybe burkolódzva eltűnik. A zene lassan elhal.)

Dér (görnyedezve, mint Lucifer a XV. színben): Háziasság, ... háziasság! Így hát a XXI. század asszonyai is rajtam gyakorolják a nagymosást?!... (Erőt

nak oly kritikuskok, kikben a harc érzéke erősebb, mint az igazság érzéke és kikről a költő mondja, hogy hasonlítanak a számarhoz, mely csupán töviseket rág, bár köröskörül a legszebb virágokat, a legjobb füveket látja. Azokhoz nem tartozom; én az első most megjelent két cikkben örömmel kiemeltem ezen új terv előnyeit, hogy az előző miniszteri rendelet, a tanterv és az utasítás mind a három része lelkesíteni, buzdítani fogja a tanítókat, hogy azok az új kor, a lélektan, az erkölcsstan és a neveléstan követelményeinek megfeleljenek, hogy a tanítót a neveléstudomány segédtudományainak tanulmányozására fogják buzdítani, az ő működését fogják könnyebbíteni, hogy a tanítóképző-intézetekben a tanároknak kitűnő szolgálatot fognak tenni, hogy az iskolai tan- és olvasókönyvek szerkesztői az utasítás segítségével jó módszerű iskolai tan- és olvasókönyvet fognak szerkeszteni, hogy az új tanterv szerint működő tanítók nemcsak a tanítványok fejét, hanem ezeknek szívét és kezét fogják összhangzólag kiképezni, hogy továbbá a jövő iskola eredménye sokkal nagyobb, kedvezőbb és biztosabb lesz, és hogy végül — röviden mondva — az új tanterv a legjobb tantervekhez tartozik, melyeket a jelenlegi művelt államok felmutatni tudnak.

Es azt is mondhatom, hogy az ember ezen kitűnő és érdekes munka többszöri olvasása alkalmával sohasem unatkozik; hogy az utasítás annál jobban tetszik, mentül gyakrabban olvassa az ember; de magától értetődik, hogy akkor itt és ott is talál valamit, amelynek kiegészítése által az utasítás még jobban használja a tanítókat; hogy itt-ott valami hiányt vesz észre, melynek javítása által a tanterv még tökéletesebb lesz és oly fontos pszichológiai fogalmakra akad, melyek a közös tárgyalásra méltók. Ily szerény észrevételekre bátorodom most a t. kartársak figyelmét irányozni.

III. Ami a tananyag mennyiségét illeti, erre nézve velem együtt sok gyakorlati tanító azon véleményben

vesz magán.) Csak azért is okkultizmus! . . . és olyan csipős karikatúrák, mint a — Dér.

Ezért az elégtételért, a tavaszi múzsa helyett, most már én csókoltam homlokukon Gigit. Rögtön beláttam, hogy nem cselekedtem stilszerűen, de már akkor későn volt.

Hölgyeim és uraim! Önök nem tudják, mi egy igazi (nem talmi!) csók következménye, ha csak keresztül nem estek rajta.

Gigi a csók után fülíg pirult és elhalóan susogta, mint Malonyainak a sárguló pagonyban barangoló őszi szele, hogy:

— Az édes mamával beszéljen.

Giginek ez a kijelentése szörnyen meghatott, mert tüstént észrevettem, hogy ő sem plagizál.

Annyira meghatott, hogy még aznap beszéltem az édes mamával. Így lettünk mi vőlegény és menyasszony.

Mint vőlegény azután virágot cipeltem, bonbont hordtam, jegyben jártam, továbbá korcsolyáztam, bálóztam, tenniszezttem Gigivel. Végül összeházasodtunk; előbb polgárilag, azután egyházilag. Sőt összeházasodtunk volna talán egy harmadik módon is, ha lett volna.

Es mindezt egy dialóg, azaz . . . egy csók miatt!

* * *

Kérem, ezt a dialógot meg ne mutassák a feleségemnek! Megmondom azt is, hogy miért?

Ha nem mutatják meg, akkor azt írja (mert Gigi most délvidéken üdül), mondom, azt írja . . . szeretem!

De ha megmutatják, akkor elköveti a legnagyobb helyesírási hibát és azt írja . . . szerettem!

Már pedig az előbbi jobb, mint az utóbbi, ha mindjárt szalmaözvegy vagyok is.

van, hogy a tanítók legnagyobb részének a legjobb akarattal sem fog sikerülni az előirt célt tökéletesen elérni; s ezáltal a tanító buzgósága, kötelességérzete csökkenni fog és az ifjúság egészsége pótolhatatlan kárt szenvedhet. Főképpen ha az ember tekintetbe veszi azt, hogy Németországban a népiskolai tanfolyam 8 éves és nem 6 éves, hogy minálunk a szorgalmi idő kisebb, mint más országokban, hogy minálunk a népiskolai osztályok sokkal zsufoltabbak, mint máshol, hogy minálunk két nyelvet — államit meg anyanyelvet — tanítanak, és hogy végül a 6 tanítóval bíró népiskolák száma nagyon kicsiny és az egy tanítóval bíró iskolák száma igen nagy.

Ha mindezen körülményeket szem előtt tartjuk, önkéntelenül léphetne fel az a kérdés, vajjon nem volna-e célszerűbb e maximálterv mellett még egy mintaszerű minimáltervet, az osztatlan iskola számára való tantervet kiadni?

Igaz, hogy az utasítás a tanítókat arra figyelmezteti, »hogy a tananyag felsorolása a tanítás maximumát jelöli meg, melyen túl nem szabad menni, melyet csak kedvező körülmények közt végezhetnek el, hogy a tanító néha kénytelen lesz a célon innen maradni, hogy a tanítónak gondosan meg kell figyelni a gyermekeket, győzik-e a tanulást?« »Mihelyt látja, hogy gyengébb osztállyal van dolga, vagy hogy az osztály más oknál fogva nem halad, meg kell lassítani a tempót!« Ezt mondja, sőt még többet és szebbet is mond az utasítás 14. és 15. lapja az ismeretek mennyisége felől. Ezt jó lesz tudni a szorgalmas, lelkiismeretes tanítónak, hogy megmutassa a tapintatlan iskolaszéki tagnak, sőt a túlságos szigorú tanfelügyelőnek is, ha ezek a tantervre hivatkozván, meglegedetlenséget nyilvánítanak és ezáltal a buzgó, kötelességtudó tanító kedélyét, életét elkeserítik. Tény az, hogy azt a tancélt, melyet a németországi népiskolai tanítók 8 év alatt érnek el, minálunk 6 év alatt kellene elérni. Nem lehet-e attól félni, hogy ez a valódi túlterhelés ártani fog a felsorolt ifjúság testi és szellemi egészségének?

Hogy szükséges volna már most a népiskola évfolyamait 8 évre kiterjeszteni, megszabni, hosszabbítani, már az első tantárgy említésénél eszébe jön a gondolkodó tanítónak. Az első tantárgy a hit- és erkölcsstan, melynek minden osztályban két óra van szentelve, míg Németország iskoláiban erre a tárgyra hetenként 5 óra esik. A mult 50 év előtti idő népiskolájának tanterve 9 tantárgyat rendel el; t. i. hit- és erkölcsstan, olvasás, írás, helyesírás, nyelvtan, fogalmazás, számtan, földrajz és latin olvasási gyakorlatok; a mostani tanterv pedig 20 tantárgyat rendel el; t. i. 1. hit- és erkölcsstan, 2. beszéd- és értelemgyakorlatok, 3. írás, 4. olvasás, 5. helyesírás, 6. nyelvtan, 7. fogalmazás, 8. számtan, 9. mértan, 10. földrajz, 11. történet, 12. polgári jogok és kötelességek, 13. természetrajz, 14. természettan, 15. vegytan, 16. rajzolás, 17. éneklés, 18. kézi munka, 19. gazdasági és háztartási ismeretek és 20. testgyakorlat.

A papiroson könnyen lehet ezeket összevonni; sőt azt is lehet mondani, hogy a tudományok összege csak egy, t. i. a világismeret; ám ez a fa nagyon terebélyes, melynek minden tantárgy csak egy kis ága, egy része, de minden résznek ismertetése külön időt követel. Ha továbbá tekintetbe vesszük, hogy a XX. században a haladás óriási nagy, hogy a szabadság, egyenlőség, testvériség eszméi mindinkább terjednek, hogy az általános választási jog, a sajtószabadság és az újságolvasás oly szellemi fegyverek, melyek célszerű használására bizonyos műveltség és önálló gondolkodás is szükséges, hogy a nép, a nemzet 4. osztálya jogait már ismeri, de a hozzátartozó műveltséggel és kötelességtudással még

nem bir, hogy a munkaadók, a tőkés emberek emberbaráti kötelességeiket, a korszellem intéseit nem ismerik, nem értik; akkor mindenki be fogja látni és követelni a népiskola évfolyamának szaporítását, a köznép körében az erkölcsi és nemzetgazdászati műveltség általánosabb elterjedését.

Még ma is szent igazság az, amit Deák Ferenc 1861. évben báró Kemény Zsigmondhoz írt:

»A legsúlyosabb körülmények között sem kétkedtem honunk szebb jövődjén. De, hogy reményeink egykor valósuljanak, nem elég *akarni. Tanulnunk* kell s művelnünk a tudományok minden szakát; művelnünk a *népnek minden osztályát*; mert korunkban csak azon nemzetnek van biztos politikai jövődje, mely komolyan törekszik az általános műveltség színvonalára emelkedni és azon előre haladni«.

IV. Az új tanterv díszét képezi az utasítás általános része, mely a következő fejezetekből áll: 1. Erkölcsi nevelés, 2. értelmi nevelés, 3. esztetikai nevelés, 3. gyakorlati nevelés és 5. az iskolai élet rendje című fejezetből.

A »Néptanítók Lapja«-ban megjelent cikkemben már kívánatosnak tartottam, hogy az általános utasításnál kelletett volna »a testi nevelés« c. fejezetet előre bocsátani, mert már Juvenal követelte, hogy egészséges lélek legyen egészséges testben, és mióta Lorinzer 1846-ban már figyelmeztette a hatóságokat és a tanítókat az iskolai ifjuság egészségére való káros befolyásokra és mióta Pettenkofer a közegészségügyi ismeretek általános elterjesztését nagyon melegen ajánlotta, már mindenütt belátják, hogy a testi egészség az egész nevelésnek az alapja és hogy beteg ember se *bölcs, se erkölcsös, se boldog* nem lehet.

V. Azért kívántam volna, hogy az erkölcsi nevelés tudós szerzője gyönyörű szép, világos és tanulságos cikkében az *ápolást, az óvást és a leszoktatást* is, mint fontos eszközöket, felsorolta volna. A gyermek némelykor figyelmetlen, dacos, haragos, indulatos, engedelmetlen, önző, mert testileg beteg. Az *óvás* azért fontos, mert a rossz példától való visszatartása, a rossz alkalom kerülése a legjobb eszköz az erkölcsi nevelésre. Ami a profilaxis a gyógytanban, az az óvás az erkölcsi nevelésben. A tapasztalat mutatja, hogy utánzás következtében már a gyermekek szeretik az alkoholt, a dohányzást, a kártyázást, a verekedést, mert a szülők gyermekeiket nem óvják ezen rossz, káros szenvedélytől és az iskola nem iparkodott az ifjúságot már az iskolába hozott ezen erkölcsi hibákról *leszoktatni*.

VI. Szerény véleményem szerint ezen mintaszerűen kidolgozott fejezetben helye lett volna a tanítókat az elméleti nevelésben 2 új részére is figyelmeztetni, t. i. a *gyógypaedagógia* és a *társadalmi paedagógia* tanulmányozására. Az erkölcsi nevelés követeli, hogy a tanító a tanítványainak erkölcsi hibáit és ezeknek okait és gyógyítási módját jól ismerje és hogy a társadalomnak, a családnak, a szentegyháznak, az egyesületeknek, a korszellemnek a jelenben uralkodó eszméit és hibáit, mint hatalmas nevelési tényezőket helyesen fogja fel és használja fel, és hogy végül a tanító a történelem, a számtan tanítása és az olvasás alkalmából tanítványai-*val a nemzetgazdászati* legfontosabb szabályait ismeresse meg.

Néhány gyógypaedagógiai, *társadalmi és nemzetgazdászati* ismeret az erkölcsi oktatásra üdvös befolyással lesz.

VII. Nagyon világosan mutatja a szerző az erkölcsi élet legfontosabb fokait; t. i. *az erkölcsi érzést, az erkölcsi cselekedetet és az erkölcsi belátás* fokát. Az uta-

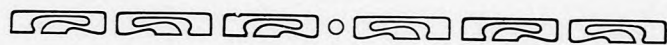
sítás minden tantárgy módszerének tanításánál követeli, hogy a tanító a tudást és a cselekvést, az elméletet és a gyakorlatot kapcsolatba hozza; és épen ez, t. i. a cselekvés alkalmazásának az iskolába való behozatala szolgál előnyül e tantervnek, amely e tekintetben felülmulja a külföldi legujabb tanterveket; pl. a legujabb berlini városi tantervet, mely a porosz oktatásügyi befolyás mellett jött létre.

Engedjék meg, hogy a Goethe-Dóczy »Faust«-jából következő verset visszaidézzem és röviden tárgyaljam:

»Megírva áll! Kezdetben volt az *Ige*.
Ki fejté meg? Már fennakadtam ime.
Csak nem lehet, hogy annyit *ige* nyom?
Másképen kell fordítanom.
Ha jól esett megértenem,
Igy áll: Kezdetben volt az *Értelem*.
Gondold meg jól az első sort még,
Nehogy a toll már itt botoljék!
Mindent az értelem teremt elő?
Nem első — írjuk — vala az *Erő*.
De ezt is alig írom, már megint,
Hogy meg ne hagyjam, más sugallat int.
Világosság! Egyszerre tiszta lett.
S bizvást írom: Kezdetben volt a *Tett*«.

Ezen pár sorban a híres költő az egész emberi ismeretek fejlődésének sok ezer évi történetét összefoglalja.

(Vége köv.)

Néhány siketnéma és vak gyermek nyelvi fejlődéséről.

Balassa József dr. tanár előadása a »Gyermektanulmányi Bizottság« folyó hó 10-én tartott nyilvános értekezletén.

Az értekezés azon szerencsétlenekről szól, kik fiatal korukban veszítették el két legfontosabb érzéküket: a látást és hallást; vagy pedig ilyen kettős fogyatékossgal születtek. Ezen esetek megfigyeléséről egész kis irodalom keletkezett s kimutatták, hogy a gondos ápolás, nevelés és tanítás által ezen — az állatnál nem sokkal magasabban álló lényekből — értelmes, önállóan gondolkodó emberek lettek.

A normális gyermeki lélek fejlődésének megfigyelését ellenőrizni nagyon nehéz, mert sokszor nem tudjuk valamely okozat okát megtalálni; ellenben a siketnéma és vak gyermek lelke ezen fogyatékossgal által korlátok közé szorult, bilincsben van, minden külső hatást csak más lény szándékos hatása által veheti tudtul, ezáltal ellenőrizhető.

A különös esetekre vonatkozólag néhány életrajzi adat révén megismerkedünk az értekezésben szereplő személyekkel.

Bridgman Laura szül. 1829-ben, 2 esztendőskorában skarlát betegség által elvesztette látását és hallását. 8 éves korában került Bostonban a vakok intézetébe, jelbeszéd útján tanult, 11 éves korában százas számkörben tudott számolni és akkor már az elemi iskola tantárgyait tanulta. 50 évig volt az intézetben s 1889-ben halt meg.

Keller Helén 1880-ban született, ma tehát 26 éves; 19 hónapos korában agyhártyalob folytán siketnéma-vak lett. Szülei gazdagok s 1887-ben a bostoni vakok intézetéhez fordultak tanítónőért; onnan el is fogadta a tanítást Miss Sullivan. Keller roppant zseniális eszű nő és rendkívül akaraterője van. 1893-ban már angolul ír, majd latinul tanult, 14 éves korában németül, franciául

tanul. 1896-ban gimnáziumba megy és 1899-ben érettségi vizsgálatot tesz. Egy évi pihenés után pedig beiratkozott az egyetemre, ahol ma is egyike a legjobb tanulóknak. Természetesen tanítónője most már inkább barátinője, vele van s a tanár magyarázatát hallás után rögtön kezébe betüzi. Azonkívül használja a Brei-féle írott könyveket.

Heurtin Mária szül. 1885-ben és Obrecht Mária szül. 1865-ben, mindkettő születése óta vak és süket s ebből kifolyólag néma is. Mind a kettő a francia Larnay-i apácaszerzet intézetében nevelkedik. Fejlődésük inkább vallásos irányú, ami nevelési rendszerük természetes következménye.

Budapesten is van egy kis leány. Egri Margit. 6 éves korában vesztette el hallását; tehát a beszédfejlődés majdnem befejezett dolog volt. Nevelőjének csak arra kellett törekedni, hogy a beszédképességet fentartsa. Sikerült is annyira, hogy monoton hanglejtését — mivel beszédét nem hallja — leszámítva, egészen értelmesen beszél.

Az ember és külvilág közötti összekötő kapocs: a beszéd. Az érzékszervek útján jut minden érzet az agyba, mint a lelki életünk középpontjába. A legfontosabb ilyen út a látás és hallás. Az ilyen fogyatkozásokban szenvedők-nél a nevelő feladata tehát olyan utat találni az elzárt agyhoz, mely a látást és hallást pótolja és ez a tapintás érzéke; ha az agy normális, úgy ez pótolja mindkettőt.

Bámulatosan érzékeny tapintásúak e szerencsétlenek.

Keller Helén írja önéletrajzában, hogy egy alkalommal anyjával sétált s megérezte, hogy édes anyja össze-rezzent. Kérdésére anyja elmondta, hogy egy fiú a hátuk mögött elcsattintott valamit s az megijesztette.

Más alkalommal nevelőnőjével sétált. Megérezte kezén, hogy az izgatott. Kérdősködésére nevelőnője felvilágosította, hogy a közelben a rendőr egy embert letartóztatott s az izgatta fel.

Önmagáról írja: »Itt állok a templom közepén s érzem az orgona hanghullámaim hozzám csapódni, mint mikor a tengerparton állva, a hullám ér.«

Mi éperzékűek meg sem értjük a tapintás ily finom fokát, mi ehhez hasonlót nem is érezhetünk.

Már most az a nehézség, ezen tapintás által a beszédet megtanítani. Az eljárás rendszeresen utánzás. Bridgman-nál domborúan volt minden tárgyon a tárgy neve s csak a harmadik napon tudta megérteni az első szót: szék; s arcán emberi mosoly jelent meg, lelke felébredt: emberré lett.

Keller Helén napokon át tanult; egyszer Miss Sulivan kivitte a kúthoz s egyik kezére vizet engedett a kút csapjából, másik kezébe a »viz« szót betűzte. S ekkor értette meg az első szót. Önéletrajzában írja: »Megnyílt a nyelv titka, lelkemet életre keltette, tanulási vágygal töltött el.«

Megtanulta, hogy minden tárgynak van neve s mindegyik után kérdezősködött.

A nyelv az a kulcs, mely létrehozza a lelkek közti kapcsolatot. A szó által szabadul fel a gondolat, ez teszi lehetővé a kultúra fejlődését. Szavak nélkül nem lehet emberi nyelv.

A siketnéma-vak és a normális gyermek nyelvi fejlődési fokok között megvan a hasonlóság.

Ezek a fokok az értelem és gondolattal együtt fejlődnek. Az élettani siketség és vakság majd a gagyogás; hallja a hangot nincs még jelentése, majd tud jelentést hozzáfűzni s végre a tudatos beszéd; az írás-olvasás tudása. Már a 4–6 éves gyermek a gramatika szabályai szerint fejezi ki gondolatait.

Csakhogyan ezen időszakok a fogyatkozásban szenvedők-

nél rövidebbek. Keller egy év alatt tanulta meg a jelbeszédet.

A szó jelentését minden gyermek önmaga alakítja meg. A beszéd pedig saját lelkével együtt fejlődik ki.

Nyelvtudósok azon vitatkoznak, hogy mi volt előbb: a névszó vagy ige? Bizony egyik sem. Legelőbb megvolt a mondat. Mikor a gyermek azt mondja: »Baba!« ez nem főnév, hanem azt jelenti: »Adjátok ide a babát!« vagy: »Tejet« ez azt jelenti: »Adjátok tejet!« A mondatból fejlődik ki a szó.

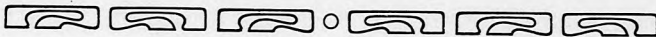
Gondolkodás nélkül nyelv nincs. Gondolkodunk, mielőtt még beszélni tudnánk. Az egyén fejlődésében a gondolat megelőzi a nyelvi készséget: ez csak szemléleti gondolkodás. Magasabb rendű elvont gondolkodáshoz szavakból álló nyelv szükséges. Olyan a nyelv és a gondolkodás, mint az egymásba kapaszkodó fogaskerék. Minél nagyobb a nyelvi fejlődés, annál nagyobb a gondolkodás s így van ez e szerencsétleneknek érzék-e magukat, amilyeneknek mi — éperzékűek — őket tartjuk, nagyon kérdéses. Legalább nem panaszkodnak.

Bridgman azt mondja: »Milyen szerencsés vagyok, hogy e világban élhetek. Boldog és megelégedett vagyok!«

Keller írja magáról: »Nagyon kellemes ezen a szép világban élni, szememmel nem látom, de látom lelkemmel!«

Annyi bizonyos, hogy a tudományunk haszonnal és felvilágosítással szolgálnak.

Tas József.

Lapvélemény.

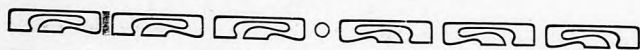
Az »Egyetértés« január 28-iki számában »Újítások« cím alatt a főváros népiskoláinál tervbe vett reformok közül az énektanítás és rajzitanítás módszerében célba vett újításokkal foglalkozik. Nem rokonszenvezik a lap egyik újítással sem. Az énektanításra vonatkozó véleményéből egy részt az alábbiakban azzal a megjegyzéssel közölünk, hogy egyelőre sem mellette, sem ellene nem foglalunk állást. Szívesen bocsájtjuk azonban a lapot azon kartársak rendelkezésére, akik az énektanítás szóban levő reformjához akár pro, akár kontra, hozzászólni óhajtanak. Az énektanítás kérdése *általánosságban* sok megbeszélés tárgyát képezte ugyan már, de most a tervezett újítással kapcsolatban s *direkt ezt tárgyalva*, nem volna fölösleges egy kis nézet-tisztázó megvitatás.

Az »Egyetértés«-ből átvett sorok a következők:

Az éneket az eddigi pátriárkális könnyed és lélekvidámító »paraszti« jellegéből kivetkőztetik és uribb ruhába öltöztetve, a studiumok sorába lökik. Úgy fogván fel a dolgot, hogy mért volna az egy kedves poéma, amely lelkesít, nemesít. Mért legyen az egyedül és kizárólag a gyermeki lélek előtt a szépnek és a kedélynek könnyedén megnyilatkozó kultusza, mikor abból lehet lélekölő szürkeség is. És igazok is van. A mai reális kor nem kedvező talaj az ilyen kedélybetegségekre: nosza tehát minden rekvizitumaival lökjük félre és csináljunk belőle reális szürkeséget. Mert hát fő a kóta, mellékes a nóta. Hadd jajgasson bele a kis nebuló. Ugy is van rá ideje, ha nincs is hozzá kedve. Ennek az áramlatnak hódolva azért a jövő iskolai évben az énektanításnál a hallást, tehát a legtermészetesebb közlési formát lefújják és helyébe a legnehezebb közlési formát, a kótát honosítják meg.

Mi e lapok hasábjain régebben már egyszer tüzetesen kifejtettük, hogy az énektanításnak az elemi iskolában egyedüli és kizárólagos materiális követelménye a magyar népdalok megismertetése. Formális célja pedig: a kedély nemesítése, a szépnek kultusza. Több semmi.

Éhez pedig se kóta, se külön zenetanár, hanem csak jó hallás és tanító kell. Ezzel a céllal az elemi iskolának meg kell elégednie. A kótaszerinti énektanításnak itt nem lehet helyet adni először azért, mert a kótaszerinti énektanításnál mutatkozó hangmagasságbeli relativitás oly legyőzhetetlen, sőt abszurd nehézségek elé állítja a még fejletlen gyermeki lelket; hogyha a kóta már bent is volna az iskola pitvarában, onnan ki kellene seprűzni azt, mint olyan kinzó készüléket, amely egyenesen bűnös merényletet követ el a különben is agyongyötört gyermeki szervezet ellen. De kivihetetlen és abszurd ez a különös elmére való eszme azért is, mivel magok a tanítók sem képesek kóta szerint énekelni. Pedig őket is nyomorgatták hegedűvel, zongorával, kótával és minden itt kigondolható zenei kinzó eszközökkel. És még sem ment beléjük a kóta. És vajjon miért? Talán azért, mert hülyék voltak? Dehogy. Vagy talán halló szervök vala hiányos? Korántsem. Hát akkor talán értelmök nem volt normális? Sőt inkább és főleg. Ezek a lehetőségek mind egytől-egyig ki vannak zárva. Ezeknek az eshetőségeknek az idevágó országos törvény ellentmond, amely kifejezetten megköveteli, hogy a képezdékbe csakis egészséges, érzékű fiatal emberek vehetők fel. És a tanítók mégsem tudnak zengeni éneket kótából? Miért? Azért, mert nem voltak képesek azt megtanulni. Ha már most a tanítók maguk se tudnak kótából énekelni, hogy fognak mégis így tanítani? Azt csak a jószágos Isten tudja, aki mindent előre lát. De emberi elme erre nem képes feleletet adni. És végre ha a fejlett fiatal kornak is a természete nem tudja a kótát bevenni, hogy fogja azt bevenni a még zsendülő kor? Sehogy.»

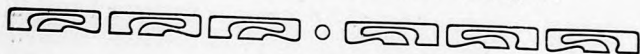

Pályázat.

A „Frey József“-féle alapítvány segélyeit adományozó bizottság az ez évi 400—400 koronányi segélyek elnyerhetése végett pályázatot hirdet, mely 1906. április hó 1-én jár le. Pályázhatnak székesfővárosi közs. elemi népiskolákban működött igazgató-tanítók, vezető-tanítók és osztálytanítók özvegyei és árvái.

A pályázat okmányai a következők: 1. bélyegtelen kérvény, 2. gyermektelen özvegyeknél a házassági levél, 3. gyermekekkel bíró özvegyeknél a gyermekek keresztlevelei, 4. az árváknál ezeken kívül a szülők halotti bizonyítványai, 5. valamennyinél az atya, illetve a férj elfoglalt állását feltüntető bevezési okmány, vagy működési bizonyítvány, 6. vagyontalansági, községi (előjárósági) bizonyítvány, 7. végül az özvegyeknél hivatalos igazolvány arról, hogy évenként mily összegű nyug- vagy kegydíjat élveznek.

A pályázati kérvények egyenesen a székesfővárosi kir. tanfelügyelőhöz, dr. Verédy Károly kir. tanácsos úrhoz, mint a bizottság elnökéhez (lakik: VIII. ker., Mária-utca 10) nyújtan- dók be a kitűzött határnap déli 12 óráig. A határidőn túl érkező, vagy kellően fel nem szerelt pályázati kérvények figyelmen kívül hagyatnak. A pályázatokra vonatkozó közelebbi felvilágosítást szívesen megadja alulírt bizottsági jegyző (lakik: Budapest, I. ker. Iskola-tér 1. sz.). Budapest, 1906. február hó 8. Farkas József igazgató-tanító, bizottsági jegyző.

VEGYESEK.

Szakosztályi ülés. A Magyar Tanítók Otthona *nőnevelési szakosztálya* február utolsó péntekén, azaz 23-án, este 6 óra- kor tartja rendes havi ülését. Targy: *Gultenberg* Pál előadása a tömeges tanítás kérdéséről a gyakorlati népnevelésben.

Meghívó. A Magyar Tanítók Otthonának *társadalmi szak- osztálya* február 24-én (szombaton) esti 7 órakor saját helyi-

ségeiben. (József-körút 8. I. em.) a Wesselényi Vívó-klub és a »Horváth«-vívóiskola tagjainak részvételével vívó-estélyt ren- dez, melyre a t. kartársakat tisztelettel meghívjuk. A vívó- estén a nevezett két vívókör tagjain kívül résztvesznek Italo Santelli, Horváth Sándor és Falchetto Ettore vívómesterek. A vívás után társasvacsera étlap szerint. A vacsorára jelen- kezni lehet az Otthon titkárságánál 23-áig bezárólag. Buda- pest, 1906. február hó 14-én. *Hunyady Béla*, a társadalmi szakosztály elnöke. *Palócz Endre*, titkár.

Meghívó. A Magyarországi Tanítók Országos Bizottságá- nak *igazgatótanácsa* február 17-én, d. u. 5 órakor a Ferenc József-Tanítók-Háza dísztermében ülést tart, melyre az igaz- gató-tanács tagjait tisztelettel meghívja az *elnökség*. — *Tár- gyak*: 1. Elnöki előterjesztések. 2. A népiskolai törvényterve- zet. Előadó: *Földes Géza*. 3. Javaslat az Orsz. Biz. újjászere- vezésére az egyesületek szövetsége alapján. Előadó: *Szabó B. László*. 4. A népiskolák a társadalmi nevelés szolgálatában. Előadó: *Száva János*. 5. A népiskolák a művészi nevelés szol- gálatában. Előadó: *dr. Jablonkay Géza*. 6. A tanítószág kép- viselete az országos nyugdíjbizottságban. 7. Az Orsz. Biz. képvisellete a Tanítók-Háza igazgatótanácsában. 8. Esetleges indítványok. Budapest, 1904. február 12-én.

— **»Gyermekek a gyermekekért!«** jelszó alatt tartotta meg február 11-én Napközi otthona és volt néhai igazgató- jának, *Bánó József*nek síremléke és alapítványa javára párat- lan sikerű gyermekhangversenyt a VI. ker. Angyalföldi köz- ségi elemi iskola tantestülete, buzgó igazgatója, *Sturcz György* vezérlete mellett. A kis művészek hazafias könnyed játéka, bájos tánca, értelmes szavalata, megkapó éneke az iskola tan- testületének, de kiváltképen a rendezőknek, *Sturcz Györgynek*, *Kindlovics Pálnak*, *Kalász Benedeknek*, *Békessy Károlynak*, *Csukási Ilonának*, *Szöke Arankának*, özv. *Kotsis Jánosnénak*, *Szurmay Irénnek* és *Hlavatsek István* érdeme. Az óriási er- kölcsei siker mellett az anyagi sem maradt háttérben. 300 ko- ronán felül volt a tiszta jövedelem. A gyermekhangversenyt kellemesen meglepetve nézte végig a zsúfolásig megtelt nagy tornateremben levő díszes közönség, melynek élén ott láttuk *Tassy Károly* képviselőházi iroda-igazgatót, dr. *Stark Andor*, *Korányi György* tanfelügyelőket és több iskola-igazgatót, *Eisele József*, *Höcker Frigyes* s még több gyarost. Az előadás minden egyes pontja, de különösen *Egércincogás* (*Irta Kozma Andor*), *Cigánytanya* (összeállította *Szöke Aranka*), *Mese* (*Irta Kalász Benedek*), *Iskolásdi* (*Irta Csukási Ilona*) és *Öreg hon- véd* (*Gárdonyi* nyomán összeállította *Kindlovics Pál*) igen ked- ves szórakoztató volt. A hangversenyt 18-ikán d. u. fél 4 óra- kor megismételték.

— **Halálozás.** A Nyár-utcai elemi iskola tanítótestülete mély megilletődéssel jelenti, hogy a tanítótestületnek szeretetre méltó ifjú tagja, *Kempelen Imre* osztálytanító, folyó hó 12-én éjjel, életének 23-dik, tanítói működésének 4-dik esztendejében hir- telen meghalt. A váratlan elhunyt kartársban a tanítótestület a nyájas modorú, szelid lelkű, jó kartársat gyászolja, kinek szomorú végzete egy buzgó, reményteljes, lelkes tagjától fosz- totta meg a budapesti tanítószágot. Az elhunytanak temetése e hó 16-án, pénteken délután 3 órakor volt a római katolikus egyház szertartásai szerint a Kerepesi-uti temető halottas házá- ból. Budapest, 1906. február 13. Nyugodjék békében!

Orgonaátvéleli jegyzőkönyv. Felvétellett liptómegyei Oszada községben. A változatok, mellékváltozatok, kupolák száma automatikus kivitelben teljesen megfelel az Országgh Sándor es. és kir. udv. műorgonagyáros által (Rákospalotán, Budapest mellett) benyújtott diszpozíciónak. A műben alkal- mazott legújabb csőrendszer (pneumatikus) igen gondosan van kidolgozva s hibátlanul működik. Az összes munkák pél- dásan vannak kidolgozva. Az orgonatest vagy szekrény szépen van kiállítva. Az egyes változatok karaktere sikerült. A fuvó igen praktikus. van a szekrényben elhelyezve s a legteljesebb plenó játéknál is mindig kellő szélmenyiséget szolgáltat. Az orgona felhangolása normál. A mű minden tekintetben telje- sen sikerültnek mondható, amiért is a fentnevezett orgona- készítő cégnek ezennel a legszívesebben fejezzük ki a méltán megérdemelt elismerésünket s ezen céget egyúttal a legmelegebben s jó lelkiismerettel ajánlhatjuk. Mint szakértő: id. *Chladek József* rózsahégyi főgimnáziumi zenetanár s. k. *Missata István* s. k.

OCULARIUM

Telefon
86—28

BUDAPEST, KOSSUTH LAJOS-UTCA 15, FÉLEMELET.

Megfelelő szemüvegek **ingyenes** orvosi rendelése, naponta 9-től 7-ig Márkus dr. úr vezetése alatt. — Szemüvegek és orrcsüptetők 3 koronától feljebb.

A legjobb kalapok és úri divatcikkek

finom kivitelben és jutányos árakban

LUKÁCS ARNOLD

céget ajánlják

Budapesten, Kecskeméti-utca 7. sz.

Angol kemény-kalap 5 koronától. Legjobb puha-kalap 4 koronától. A cég különlegessége: Teljes úri kelengyék 75 koronától kezdve. Tanítók és tanároknak 10% engedmény, havi részletfizetésre is.

Stiller Ignác

kárpitos-mester és bútorkereskedő.

Ajánlja a legjobb és legolcsóbb saját készítményű asztalos- és kárpitos-bútorokat.

Budapest, VII., Garay-u. 44.

Tanítók és tanárok árkedvezményben részesülnek.

Nincsen konkurense a legújabb amerikai **HAMMOND** GYORSIRÓ-GÉPEKNEK!

Egy írógép, amelylyel 127-féle alakú írással és minden létező kultúrnyelven lehet írni és ahol egy-egy írás kicserélése alig egy másodpercig tart:

annak nincsen párja!

TELEFON
92—52

A »Magyar Tanítók Otthona« szintén »Hammond«-on dolgozik. Írógép és sokszorosítógép-kellék minden létező géphez **olcsóbb, mint bárhol.** — Árjegyzék és prospektus készséggel küldetik.

Kizárólagos elárúsítók: **Faragó Testvérek, BUDAPEST V. Arany János-u. 8.**

Hábel Mátyás

Kitüntette a Ferenc József koronázási jubileumi ösztöndíjjal 1898-ban.

Géza

Kitüntette arany okmányal az 1905-ik évi budapesti kiállításon.

üvegtechnikai intézete

a kir. tudományegyetem stb. szállítója

Budapest, Amazon-utca 13. sz.,

(szemben az állatorvosi főiskolával).

KÉSZÍT ÉS SZÁLLÍT: mindennemű kémiai és fizikai taneszközöket előadási és búvárkodási célokra, **teljes laboratóriumok berendezését,** népiskolai alapfelszereléseket, vegyszereket.

○○○

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

FIGYELEM!

Kiss Ernő és Társa

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körút 17.

Különlegességi üzlet:

Slöjd szerszám és fölszerelések és fába-égetési kellékekben.

Fafaragászati, szobrász, mintázó és lombfűrészeti szerszámok és különlegességek.

Asztalos, esztergályos, könyvkötő, lakatos, bogsnár, kádár, stb. szerszámok.

Butorvasalás és veretek. Épületvasalások. Háztartási cikkek. Korcsolyák.

E lapra való hivatkozással tessék árjegyzéket kérni.

Legtökéletesebb gyermekápoló-szerek a **VÖRÖS KERESZT**

BABY

Crème { 1 tégely 1 kor. 40 fillér.
1 tubus — kor. 70 fillér.
Hintőpor 1 doboz — kor. 70 fillér.
Szappan 1 darab — kor. 70 fillér.

VÖRÖS KERESZT GYÓGYSZERTÁR

BUDAPESTEN, VI., ANDRÁSSY-ÚT 84.
KAPHATÓ MINDEN GYÓGYSZERTÁRBAN.

„CONTRATUSSIN BAYER“

biztos hatású szer számarhurut, gégefő és
bronchial-catarrhuss ellen.
Egy palack 1 kor. 40 fillér. 2 korona beküldése
után bérmentve küldi az egyedüli készítő

Népnevelők Könyvtára.

A »Magyar Tanítók Otthoná«-nak tulajdona.

Szerkeszti: PERES SÁNDOR.

A »Népnevelők Könyvtára«-ban eddig megjelent:

Füzet	Korona
1. Komáromy L. Fáy András mint paedagógus	1
2. Schön J. A szocializmus ismertetése	1
3. Somogyi G. Nagy-Britannia közoktatásügye	1
4. Körösi H. Pedagógiai Kalauz	1
5. Paeséri K. dr. Quintilianus és Plutarchos	1
6. Peres S. A beszéd- és értelemgyakorlatokról	1
7-9. Pethes J. Gyermekpsychologia	3
10. Mosdóssy I. Félzségségek a nevelésben	1
11. Ribot-Dáni. Az emlékezet betegségei	1
12. Geöcze S. Az akarat nevelése	1
11-14. Krausz S. Herbart-Rein didaktikája	2
15-16. Ember J. Apró emberek tudománya	2
17. Scossa D. Tanulmányútam	1
18. Gönczi F. A gazdasági ismétlő iskolák	1
19. Péterffy S. Francke Agost	1
20-21. Stepanko A. Vezérkönyv a testgyakorlathoz	2
22-23. Dreisziger F. A népiskolai történet-tanítás mód- szeréről	2
24. Mosdóssy I. Esmény a népiskolában	1
25. Somogyi B. A francia népoktatás jelene	1
26. Dóri S. Zs. Tanulmányok a paedagogiai lélektan köréből	1
27. Kiss Aron dr. Losontzi István életrajza	1
28. Köveskúti J. Az énektanítás módszere	1

KAPHATÓK:

LAMPEL RÓBERT KÖNYVKESKEDÉSE
(Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál

Budapest, Andrásy-út 21 és minden könyvkereskedésben.

RÖSER JÁNOS

nyilvános tan. és nevelő-intézete

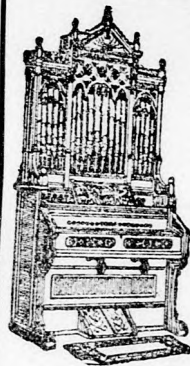
Budapest, VI. ker., Aradi-utca 10. szám.

Ezen intézet alapítatott 1853-ban. Eddigi tanulóinak száma 17389. Magában foglalja: **a nevelő-internátust**, melyben vidéki családok fiai teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek; **a felső kereskedelmi iskolát**, melynek záró-bizonyítványai az **egyévi katonai szolgáltra** jogosítanak; **a polgári iskolát**, mely egyenjogú és egyenrangú az állami és községi iskolákkal. Értesítést küld és felvilágosítást ad az igazgató

Röser János Budapest, VI., Aradi-utca 10.

Kapható minden papír- és iskolaszer-kereskedésben.
Árjegyzékkel kívánatra szívesen szolgál!
MOIRET F. ÖDÖN Budapest, V., Váci-út 74.

Reményi Mihály

műhegedű-készítő

a m. kir. zeneakadémia szállítója

Budapest VI, Király-utca 58.

Ajánlja dús raktárát valódi olasz, francia, angol, német és magyar mesterhegedűk, gordonkák és vonókban, legújabb hegedű-alakú tokok szolid, finom kivitelben. Gyanták, álltartók, hangjegyállványok a legcélszerűbb formákban.

Quinttisza és tartós hangverseny-húrok, melyeket a legnagyobb művészek, mint Hubay, Burmester, Grünfeld, Arányi, Geyer Stefi, Vecsey, Földes, Bürger tanár urak hangversenyeiken használnak előszeretettel.

SPECIALISTA

vonós-hangszerek készítésében és javításában.

Hangfokozó gerenda, melynek bármely hegedűbe vagy gordonkába alkalmazása által sokkal jobb, erősebb, szebb és kellemesebb hangja lesz. Sikerért kezeség minden egyes hangszernél.

Régi hangszerek vétele és eladása a legmagasabb árákig.

Új és régi zongorák, továbbá pianinók nagy raktára.

Képes árjegyzék minden hangszerről külön-külön kérendő.

A »Népnevelők Lapja«-ra hivatkozva 10% engedmény.

Hektograf-, bélyegzőfesték-, levélzárjegy-, kaucsuk- és fémbélyegző-gyár, véső-műintézet, számozógép-műhely, kő- és könyvnyomda.

TINTNER J. E.

VEGYÉSZ
MERNÖK

a felséges kir. család több tagjának, úgyszint a legmagasabb bel- és külföldi hatóságok, előljáróságok, intézetek stb. szállítója

BUDAPEST IV, KIGYÓ-TÉR 5. SZÁM.

KIADJA
A „MAGYAR
TANÍTÓK
OTTHONA“

Megjelenik minden
szombaton

Egy szám ára 4 fillér (2 krajcár)

Mese Ujság

KIADÓHIVATAL
BUDAPEST,
VII. ROTTEN-
BILLER-UTCA
37/5. SZÁM

Előfizetés: Egész évre 3— korona
Fél évre 1.50 korona

Szerkesztő: BURSICS ERNŐ.

A legigazibb gyermeklap a nép
gyermekai számára. Értékes és olcsó.

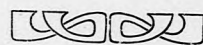
Ára számonkint
2 kr. (4 fillér).

Minden papirkereskedésben, trafik-
ban és más üzletben is kapható a fő-
városban és az országban mindenütt.

Mutatványszámmal

a múlt év szeptember óta megjelent
összes számokból is szolgálhatunk.

Megrendelések a kiadóhivatal
címére intézendők.

A MESE UJSÁG-ot a székesfőváros tanácsa 227657/905. VII. számú végzéssel úgy ajánlotta, hogy
a tanítók a gyermekek között **főlük telhetőleg terjesszék.**

AZ

EMBER

Testi és lelki
élete,
egyéni és faji
sajátságai.

SZERKESZTIK
ALEXANDER BERNÁT
ÉS LENHOSSEK MIHÁLY

KIADJA
AZ „ATHENAEUM“
IRODALMI ÉS NYOMDAI
R. TÁRSULAT

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRÁNAK
második kötete megjelent! * *

470 szöveggéppel és 39 műmelléklettel.

AZ EMBER című mű tartalma:

Bevezető ... .. Irta **Lenhossék Mihály.**
Az ember származása és helye a természetben.
Irta **Gorka Sándor.**
Az emberi test szerkezete és működése.
Irta **Pekár Mihály.**
A szellemi munka természete. Irta **Ranschburg Pál.**
Az ember faji sajátosságai. ... Irta **Semayer Vilibald.**
Betegség és egészség. Védekezés a betegségek ellen.
Hogyan éljünk. ... Irta **Dalmady Zoltán.**
A lelki életéről. ... Irta **Alexander Bernát.**
A lelki élet abnormitásai. ... Irta **Ranschburg Pál.**

Ára díszkötésben 24 korona.

Megrendelhető minden könyvkereskedésben.

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRÁNAK

további kötetei félévi időközökben jelennek meg.

A Műveltség Könyvtárának részletes prospektusát kívánatra
szívesen küldi az „Athenaeum“ irodalmi és nyomdai részvény-
társulat könyvkiadó-osztálya Budapest, VII., Kerepesi-út 54.

NÉPNEVELŐK LAPJA

(KIADÓ: MAGYAR TANÍTÓK OTTHONA)

HIRDETÉSEINEK ÁRAI

— EGYSZERI KÖZLÉS NÉL: —

EGÉSZ oldal: 60 korona. — FÉL oldal: 30 korona. — NEGYED oldal: 15 korona. — NYOLCAD oldal: 8 korona. — TÖBBSZÖRI közlés esetén MEGFELELŐ ENGEDMÉNYT ADUNK.

Kiadóhiv. igazgató: ERDŐS EDE Budapest, Óvoda-u. 22. Ide intézendők a hirdetésekre vonatkozó közlemények.

Seidl Károly

vászon-, asztal- és női- és férfi-fehérenemű- és szövöttárú-raktára

ALAPITTATOTT 1870-BEN.

Budapest VI, Nagymező-u. 31.

Uj-utca sarok.

A »Magyar Tanítók Otthona« tagjainak 8% engedmény.

HORÁNSZKY JÁNOS

állat-präparator és tanszerkészítő

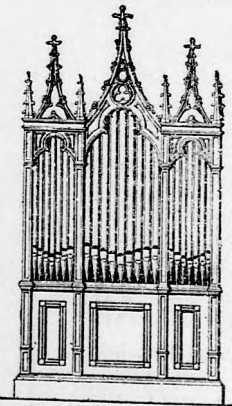
Budapest, IV. ker., Kossuth Lajos-utca 16. szám.

Állatok, madarak tömése, valamint iskolák részére mindenféle állat, madár, növény és minden präparatori tanszer nagy raktárból legolcsóbban kaphatók.

Árjegyzék tanszerekről és állattömésről ingyen és bérmentve.

ORSZÁGH SÁNDOR

cs. és kir. udv. szállító ☆ orgona- és harmonium-gyáros
RAKOS-PALOTA (Budapest mellett).

Az 1885. évi kiállításon »nagy díszoklevéllel« és »Ferenc József lovagrenddel«, az 1904. évi veszprémi kiállításon arany éremmel kitüntetve, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés. Készít kellemes és tömörhangú, legjobb és legújabbrendszertű orgonákat. Elvállal javításokat és átalakításokat. Kisebb orgonák készletben vannak. Szolid munka és jutányos árak. Az orgonák jóságát mi sem bizonyítja inkább, mint az, hogy a gyár alapítása óta 400-nál több orgona lett megrendelve és elkészítve.

Árjegyzék és részletes tervezet kívánatra díjmentesen küldetik.

Pesti könyvnyomda-részvénytársaság (V., Hold-utca 7. szám)

Müller Testvérek Budapest.

Magyarország legregibb aquarellfesték gyára.

Aquarell-festékek gombalakban tubusokban és szabadalmazott cse-szekben.

Festék készletek izléses olcsó és finom dobozokban.

Folyékony kínai tus, színes kimoszthatatlan tusok, másoló-, író- és színes ténák ragasztószerek stb. a legjobb minőségben.

AZ ÉN UJSÁGOM

SINGER és WOLFNER KIADÁSA
BUDAPESTEN.

A gyermekeké ez az ujság. Vidám, friss, tarka, üde, mint a tavasz. Öröme, mulatsága, barátja a gyermekeknek. Tizenháromszor köszönt be negyedévenként az ő kis olvasóihoz, mindannyiszor új örömet, új mulatságot szerezve nekik. Mese, vers, elbeszélés, kép, mulattató apróság kedves tarkaságban követik egymást; egy-egy szám egész tárháza a szebbnél-szebb olvasmányoknak.

AZ ÉN UJSÁGOM-at,

a PÓSA LAJOS gyermekujságját ismeri széles ez országban a tanügynek minden barátja s bizonyára nem szükséges bővebben fejtegetnünk, hogy megérdemli a legbuzgóbb támogatást s hogy úgyszólván hazafias kötelessége a tanár és tanító uraknak ezt a minden ízében magyar gyermekujságot, mely egyúttal leghathatósabb nevelési eszköz a gyermek kezében, hazafias buzgalommal terjeszteni.

Mutatóványszámot a gyermekek között való kiosztásra szívesen küldünk nagyobb mennyiségben is, csak méltóztassék egy levelező-lapon kérni.

AZ ÉN UJSÁGOM

KIADÓHIVATALA

BUDAPEST, Andrásy-út 10.